

AHMET MUHİP DIRANAS'IN ŞİİRİNDE BİÇİM DENEMELERİ

Dr. Oktay YİVLİ *

Özet

Ahmet Muhip Dıranas, kendine özgü dili, söyleyişi ve imge düzeniyle Cumhuriyet dönemi Türk şiiri içinde saygın bir yere sahiptir. Bütün şiirlerini hece ölçüsüyle yazmakla birlikte dış yapıda yaptığı yeniliklerle hecenin ilk kuşağından ayrılmıştır. Nazım birimi, nazım biçimi, ölçü, uyak ve dize düzeyinde şiire yeni uygulamalar getirmiştir. Bu deneme ve arayışlarının sonucunda geleneğe yeni birikimler eklemiş, hece şiirinin olanaklarını genişletmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Ahmet Muhip Dıranas, Cumhuriyet dönemi Türk şiiri, hece şiiri, şiirde dış yapı.*

Formal aspects of Dıranas's Poems

Abstract

Ahmet Muhip Dıranas has a respectable place with his original language, his way of speaking and his usage of the image in Turkish poetry in the republican period. He was separated from first generation of syllabic meter because of that he made reform in the form of poetry, in spite of that he wrote his all poems with syllabic meter. He brought a new usage in the verse unit, the verse form, the meter, the rhyme and the line. So he added new accumulations to the custom and expanded possibilities of syllabic meter.

Keywords: *Ahmet Muhip Dıranas, Turkish poetry of the republic period, syllabic meter, the external form of poetry.*

Giriş

Fransız simgeci şairlerinden ve döneminin öz şiir anlayışından etkilenerek şiire başlayan Ahmet Muhip Dıranas, kendine özgü bir dil, söyleyiş ve imge yapısıyla kısa zamanda Cumhuriyet dönemi Türk şiiri içinde belirlemiştir. “Onun şiirinde romantizm ve sembolizmden gelme

* University of Jordan Faculty of Foreign Languages Turkish Section, oktayyivli@mynet.com

unsurlar, egzistansiyalizmin kötümser tavrı ve sürrealizmi hatırlatan bir ifade görülür.” (Ercilasun, 1990: 14)

Ahmet Muhip, simgeci bir anlayışla dış dünyadan aldığı izlenimleri değiştirir, dönüştürür ve onları büyülu biçimde şiirine yansıtır. Ses ve müzik, onun şiirinde izlek (tema) kadar önemli, birincil bir öğedir. Dil konusunda büyük titizlik göstermiş; yıpranmış, eskimiş sözcüklerden çok, yaşayan bir sözcük dağarcığını benimsemiştir. Sözcük seçimindeki titizlik ve özen, sözcük dağarcığı, şiirini çevresinde yoğunlaştırdığı izlekler, yeğlediği imgeler ve imgeyi kurma biçimi giderek Ahmet Muhip'e özgü bir üslubun ve estetiğın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Biçim ve içerikle ilgili anılan bu özellikler, özel bir şiiri doğurmakla kalmamış; aynı zamanda öz şiir anlayışının birkaç şairinden biri olarak Dıranas'a hem Cumhuriyet dönemi Türk şiiri içinde hem de Türk şiirinin genel tarihi içinde saygın ve özel bir yer sağlamıştır. “[D]aha çok lirizme önem vermiş bir duygu şairi” (Gür, 2009: 54) olan Ahmet Muhip, lirik şiiriyle hem kendi kuşağını, hem sonraki kuşakları etkileyebilmiştir. Bir bakıma “*her kuşağın şairi*” olmuştur.

Ahmet Muhip, hece şiirinde dönüşüm olarak kabul edilebilecek kimi uygulamalara başvurmuştur. Dış yapı üzerinde yoğunlaşan bu denemeler, bir bakıma onun hecenin ilk kuşağından farklılaşma isteğini de ortaya koymaktadır. Bu makalenin amacı, Dıranas şiirindeki biçim denemelerini saptamak ve gelenekten sapma gösteren bu biçimsel arayışları değerlendirmektir.

1. Nazım birimi düzeyinde denemeler

Ahmet Muhip Dıranas'ın şiirlerinde¹ ilk göze çarpan biçim denemeleri, nazım birimi düzeyindedir. Gerek klasik Türk şiirinde, gerek Türk halk şiirinde kullanılmış olan gazel, mesnevi, murabba, koşma, semai gibi türler belirli bir nazım birimine yaslanmaktadır. Örneğın gazel ve mesnevi beyit, murabba ve koşma dörtlük üzerine kurgulanmakta ve bütün şiir boyunca aynı nazım birimi yinelenmektedir.

Servet-i Fünûn döneminde Batı şiirinden edebiyatımıza kazandırılan kimi yeni şiir biçimleri, tek bir nazım birimine yaslanmasa da bu yeni türlerdeki birimler, belli bir düzen taşımaktadır. Örneğın sone² birbirini izleyen iki dörtlük ve iki üçlükten; triyole³ sırasıyla bir beyit ve iki dörtlükten oluşmaktadır.

¹ Ahmet Muhip Dıranas, *Şiirler*, 5. basım, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000.

² Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 4. basım, Ankara 2006, s. 149.

³ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 8. basım, Ankara 2005, s. 369.

Dıranas şiirine, nazım birimi düzeyinde baktığımızda, gelenekten farklı olarak pek çok nazım biriminin serbestçe aynı şiir içinde yer aldığını görürüz. Sözü edilen bu şiirlerde dize, beyit, üçlük, dörtlük ve bent birimleri; karma biçimde ve herhangi bir düzen oluşturmadan sıralanmaktadır.

Her Şey Uzaktadır şiiri karma nazım biriminin bir örneğini sergilemektedir. Şiir, geleneksel Türk şiirinin aksine tek bir nazım birimine yaslanmayıp dörtlük ve beyit gibi iki farklı birimden oluşmuştur.

*“Uzaktadır her şey; gökyüzü, deniz,
Her an peşimizden koşan gölgemiz,
Özlenen limanlar, yanan yıldızlar.
Uzaktadır her şey; anneler, kızlar...”*

*Uzaktadır her şey, hep... yalnız ölüm,
Her yerde, her an yakınıımız, ölüm.”*
(Dıranas, 2000: 45)

Ben ve O şiiri, nazım birimi bağlamında tipik bir uygulamayı içerir (22). Şiirdeki yedi birimin dize öbeklenmesi; dörtlük, dize, üçlük, dize, beyit, beyit biçiminde gerçekleşmiştir. Bu şiirde, bent dışında bütün nazım birimleri kullanılmış, ancak bunlar bir düzen içinde sıralanmamıştır.

Son Aşk şiiri, bir dörtlük ve onu izleyen bir dizeden (23); *Ayrılış* dörtlük, bent ve dizeden (28); *Ayışığı* birbirini izleyen üç dörtlük ve bir dizeden (52); *Bahar Gökleri* bent, dize, bentten (58); *Geçen Günler* üçlük ve onu izleyen üç bentten (73); *Denizi Özleyen Çocuklar* bent, bent, beyitten (77); *Testi* iki dörtlük ve onları izleyen bir beyitten (113); *Step* iki dörtlük ve bir dizeden (132) meydana gelmiştir.

Dıranas, aynı nazım birimlerini düzenli olarak kullanarak pek çok şiir yazmış olmakla birlikte, karma nazım birimiyle de yeni denemelere girişmiştir. Bu uygulama, şairin geleneğin dışına çıkma isteğini göstermektedir. Hecenin ilk kuşağına kadar düzenli olarak kullanılan nazım birimlerinin, Dıranas ve kuşağı tarafından deformasyona tabi tutulduğunu söylemek gerekir.

2. Nazım biçimi düzeyinde denemeler

Dıranas koşma, gazel, mesnevi, muhammes, müsebbâ gibi geleneksel nazım biçimlerinin yanı sıra yeni Türk şiirine özgü düz örgü, çapraz örgü, sarma örgü, sone, terza-rima ve balad gibi biçimleri de şiirlerinde kullanmıştır. Ancak onun şiirinde biçim denemesini oluşturan asıl uygulamalar; dönüşümlü uyak örgüsü, artık dizeli biçim ve azalan dizeli biçimdir.

Bir Geceydi şiirinde görünüp kaybolan dönüşümlü uyak örgüsü⁴, hem Dıranas şiiri bakımından hem Türk şiiri bakımından özgün bir biçim olarak karşımıza çıkar. Üç dörtlükten oluşan şiir, abcd-dbca-abcd biçimindeki örgüsüyle dikkati çeker. Düz, çapraz ve sarma örgülere yeni bir seçenek oluşturan bu düzenlemede, dönüşümlü bir uyaklanış söz konusudur.

*“Ortalık belli belirsiz;
Gün ağartısı başladı.
Açılacak üstü şimdi,
Nice nice uykuların.*

*Ya sen nasıl uyanırsın
O derin, o hoş uykudan ki
Kapısını araladı
Evren üstü o büyük giz.*

*Dağılmak üzereydi sis,
Yumuşar gibiydi katı;
Tam bilinecekken ‘Belki’
Uyanıvermek ansızın!..”* (Dıranas, 2000: 49)

Dörtlük, üçlük ya da karma nazım birimleriyle düzenlenen şiirlerin sonuna eklenen tek dizeyle oluşturulan form, *artık dizeli biçim* olarak adlandırılabilir. *Son Aşk* şiirinde bir dörtlüğün sonuna (23), *Ayrılış*’ta dörtlük ve bendin sonuna (28), *Ayışığı* şiirinde üç dörtlüğün sonuna (52), *Sonbahar II*’de üç üçlüğün sonuna (56), *Rüzgâr* şiirinde tek dörtlüğün sonuna (60), *Step* şiirinde iki dörtlüğün sonuna (132) eklenen tek bir dizeyle bu form elde edilmiştir. Bu biçimin tipik bir örneğini *Rüzgâr* şiirinde görüyoruz. Artık dizeli biçim, örnek şiirde, dörtlüğün sonuna eklenen bir dizeyle elde edilmiştir.

*“Bu ne yeşil, ne mavi bu, ne sarı? yolumuzda.
Nasıl koyup gitmeli bu denizi, bu kırları?
Uğulda, uğulda, uğulda sonbahar rüzgârı,
Bir dal kırabilir misin bakalım, gönlümüzde?”*

Bu şarkılar, bu hâlis sözler varken, dilimizde.”
(Dıranas, 2000: 60)

Yemin şiirinde tipik bir örneğini gördüğümüz azalan dizeli biçim ise beşlik-dörtlük-üçlük nazım birimleriyle düzenlenmiştir. Bentler şiir boyunca azalan nicelikleriyle dikkati çekerler. Bu yolla hem geleneğin dışına çıkmış hem de metinde belli bir görsellik sağlanmıştır.

⁴ Oktay Yivli, *Ahmet Muhip Dıranas’ın Şiiri*, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2005, s. 66.

*“Aynı şey ikisi, ömür ve ölüm.
Yüce dağ başında bir konca gülüm,
Eteğinde nazlı bir ceylanım var;
Gülümü koklamaya peymanım var,
Ceylanıma kavuşmaya zamanım.*

*Dağın ardında bir nazlı sultanım,
Tavlamda doru bir küheylanım var;
Küheylana binmeye zamanım var,
Sultanıma kavuşmaya peymanım.*

*Sabır, sabır, sabır, al küheylanım!
Bakıp bakıp eşindiğin Ağrı'dır,
Ovada akan suyun rengi sarıdır.”
(Dıranas, 2000: 128)*

Bütün bu saptamalar gösteriyor ki Ahmet Muhip, Türk ve Batı şiirinden aynen ya da değiştirerek aldığı biçimlerle bir taraftan geleneğe yaslanırken, diğer taraftan gerek onları bozarak, gerekse yeni biçim arayışlarına girerek yenilik arzusunu ortaya koymuştur.

3. Ölçü düzeyinde denemeler

Dıranas bütün şiirlerini hece ölçüsüyle yazmakla birlikte hecenin alışılmış uygulamalarının dışına çıkmak, biçimde farklılık yaratmak için değişik denemeler yapmıştır. Bunlardan ilki, *karma hece ölçüsü*⁵dir. Şair, aynı şiirde farklı hece kalıplarını kullanarak bu denemeyi gerçekleştirmiştir.

Örneğin *Balad* şiirinde sırasıyla sekizli, dörtlü ve yedili hece ölçüleri metin boyunca dönüşümlü olarak kullanılmıştır. Böylece dize sayılarındaki farklılık biçim farklılığını da meydana getirmiştir.

*“Yağmurlar dindiği zaman
Geleceksin
Ki karanlık ölümdür.
Işığım söndüğü zaman
Güleceksin
Ki karanlık ölümdür.” (Dıranas, 2000: 29)*

Balad'ın ilk bendini incelediğimizde ilk dizenin sekiz, ikinci dizenin dört, üçüncü dizenin yedi heceden oluştuğunu görüyoruz. Bu hece sıralaması, şiirin bütününe yayılarak metnin sonuna kadar devam etmektedir. Aynı dönüşümlü uygulama, *Parkta Serenad* şiirinde on dörtlü ve sekizli hece

⁵ Oktay Yivli, *Ahmet Muhip Dıranas'ın Şiiri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2005, s. 314.

kalıplarıyla (34), *Geceye Küçük Şarkı* şiirinde dördlü, beşli ve onlu hece kalıplarıyla (51) gerçekleştirilmiştir.

Devri Dilârayı Cumhuriyet şiirinde beşli ve altılı hece kalıpları, değişik kompozisyonlar oluşturacak biçimde kullanılmıştır: “*Dışarda bayram; / Bayram bize mahrem. / Sultanım, biçarem, / Doldur içelim!*” (30) Örnek olarak alınan bu dördlükte birinci ve sonuncu dizeler beşer heceden, ikinci ve üçüncü dizelerse altışar heceden ibarettir. Metinde hece ölçüsü, çapraz bir düzenlemeyle sunulmuştur.

Alışılmışın dışına çıkmak, gelenekten alınan aynı biçimde kullanmamak amacıyla belli şiirlerde biçim denemesi uğruna hece ölçüsünün bilerek aksatıldığını görüyoruz. *Aksak ölçü* diyebileceğimiz bu denemenin bir örneğini *Bitmez Tükenmez Can Sıkıntısı*’nda görüyoruz (104). Onlu hece ölçüsüyle kurgulanan şiirin altıncı ve yedinci dizeleri, on birli heceyle düzenlenerek aksak bir yapı oluşturulmuştur.

On ikili ölçüyle düzenlenen *Bezginlik* şiirinde birinci dizenin on üçlü heceyle bütünden ayrı tutulması (105), on dördlü ölçünün uygulandığı *Aynalar* şiirinde ikinci ve üçüncü dizelerin on beşli kalıpla oluşturulması aksak ölçü örnekleri olarak değerlendirilmiştir.

“*AYNALAR*
Gençliğimi kaybettim birtakım odalarda;
Kaybolan gençliğimi aradığım aynalarda
Ölüler dolaşıyor böğürlerinde elleri,
Aynı şeyi arayan akraba hayalleri.
Yalnız taze bir kadın yaşlılığı arıyor;
Yaşlılığım! Yaşlılığım! diye yalvarıyor.
Sırları dökülüyor baktığı aynaların;
Söndürüp yürüyor bir bir aynaları kadın.”
 (Dıranas, 2000: 106)

Dıranas, aksak ölçüyü geleneksel biçimi kırmak, yeni biçim denemelerine girişmek için teknik bir olanak olarak kullanmıştır. Bu aksaklıkların şair tarafından bilinçle yapıldığını ve bunun amacının yeni bir ses aramak olduğunu şairin şu sözleri kanıtlar.

“*Aynı sayıda hecelerin durgularından doğan musikiden nefret ederim. Taktiğleri attım, mısraları bütüne irca etmeğe çalıştım. Kulağa hiç de hoş gelmeyen sağır gürültüleri ortadan kaldırmağa, bu suretle kelimelerin ve mısraların kendisine vergi sesini bulmağa çalıştım. Şiir sanatı ölçülerde olduğu kadar dilde de zaafıları güzelliklere çevirme sanatıdır. Bazı şiirlerimde ve mısralarımda görülen ihmallerin de, bile bile olduğunu söylemek isterim. Şiir dilimin konuştuğum dile yakın olmasını istedim.”* (Doğan, 1999: 228)

Ahmet Muhip, geleneksel hece kalıplarını duraksız kullanarak ve gelenekte kullanılmayan hece kalıplarını yeğleyerek hece şiirine yenilikler getirmiştir. Şair; *Yağmur Gül ve Eller* şiirinde dokuzlu (61), *Atlıkarınca*'da onlu (74), *Çeşme Başında* şiirinde on ikili, *Fahriye Abla*'da on üçlü (65), *Ülker'in Gözleri*'nde on dördü (25), *Sonbahar*'da on beşli (55), *Tutsak* şiirinde yirmili (71) hece kalıplarını kullanarak geleneksel anlayışın dışına çıkmıştır.

4. Uyak düzeyinde denemeler

Dıranas'ta *dişi uyak*⁶ diye adlandırabileceğimiz bir uyak olgusu saptanmıştır. Böylesi bir uygulamayla uyakta biçim denemelerine girilmiştir. “Dişi uyak uygulamasında orta dizedeki bir sözcük, alt ve üst dizelerle farklı ses ya da ses öbekleriyle uyak kurmaktadır.” (Yivli, 2005: 65) Aynı olgu, üst dizenin sonunda yer alan bir sözcüğün alttaki iki dizeye farklı sesler üzerinden uyaklanması biçiminde de gerçekleşmektedir.

Gece (46), *Ayışığı* (52), *Fahriye Abla* (65), *Büyük Olsun* (67), *Bir Zamanda* (72), *Geçen Günler* (73), *Bulutlar* (80), *Yaşarken* (82) gibi pek çok şiirde dişi uyak uygulamasının örneklerini görmek mümkündür.

“Ah, sen ey, ölüm kadar sonsuz olan
Ve dar bir tabut gibi rahat uyu!
Islak geceyi örtün kalbim, uyu!
Artık uykuyla tek başına kalan
Ruhum gemiler uğramaz bir liman.” (46)

Gece şiirinden alınan bu bölüm, dişi uyak olgusu için iyi bir örnek içermektedir. Şiirin dördüncü dizesinin sonunda yer alan “kalan” sözcüğü, ilk dizenin sonundaki “olan” sözcüğüyle “l” sesleri üzerinden, beşinci dizenin sonundaki “liman” sözcüğüyle ise “an” sesleri üzerinden uyaklanmıştır. Böylece bir ara dize, üstteki dizeye ve alttaki dizeye farklı sesler üzerinden uyak kurmuş bulunmaktadır.

Aynı olgu *Ayışığı* şiirinde şöyle gerçekleşiyor: “*Yüzün beyaz, abajur yeşil, gece mor; / Esrimiş kalbim, şarkısını söylüyor. / Her yanın avuçlarıma dökülüyor / Çeşmeden akan suyun berraklığında.*” (52) İkinci dizenin sonundaki “söylüyor” sözcüğü, üstteki dizenin sonunda yer alan “mor” sözcüğüyle “or” sesleriyle, alttaki dizenin sonunda yer alan “dökülüyor” sözcüğüyle “lü” sesleriyle uyak kuruyor. Bu örnekte “söylüyor” sözcüğü dişi uyağın kurucu ögesi durumundadır.

Türk şiirinde 19. Yüzyılın sonunda ortaya çıkan *kulak uyağı* Dıranas tarafından pek çok şiirde kullanılmıştır. Bu sık kullanımın altında bilinçli bir

⁶ Oktay Yivli, Ahmet Muhip Dıranas'ın Şiiri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2005, s. 65.

tercih yatmaktadır. Bu arayışların gerçek nedeni, hece şiirini alışılmışın dışına çıkarmak isteğidir.

Serenad şiirinin “*Yeşil pencereden bir gül at bana, / Işıklarla dolsun kalbimin içi. / Geldim işte mevsim gibi kapına / Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.*” (19) dördlüğünde ikinci ve dördüncü dizeler “içi” ve “çiğ” sözcükleriyle uyaklanmıştır.

Esmer şiirinin “*Her ısırdığım meyvayla bitiyor / Neşe mevsimi... Gönlüm! yaz gidiyor*” (26) dizelerindeki “iyor” rediflerini bir kenara koyduğumuzda “it” ve “id” seslerinin kulak uyağı oluşturduğunu görürüz.

Yağmur şiirinde “*Bazan ellerinde gümüş bir tasla / Ümitler yaklaşır bize, bin nazla,*” (48) dizelerinin sonunda yer alan “tasla” ve “nazla” sözcükleri “as” ve “az” sesleriyle uyak kurmuştur. Bu şekilde örneğine gelenekte pek rastlamadığımız onlarca kulak uyağının Dıranas şiirinde yer bulunduğunu görüyoruz.

5. Dize düzeyinde denemeler

Servet-i Fünûn’la Türk edebiyatına giren süreğen dize (anjambman) tekniği, Dıranas tarafından biçim denemesi olarak ve geleneksel dize yapısını kırmak amacıyla bol bol kullanılmıştır. Mehmet Kaplan’ın saptamasıyla “*A. Muhip Dıranas, şiirlerinde hece veznini kullanmakla beraber, durakları kaldırmak ve anjambımına başvurmak suretiyle, yeni bir şiir cümlesi yaratmıştır.*” (1980: 3)

*“Son bulut stırılınca üstünden
Beyaz alevden bütününle sen
Hayalimde belirmeden daha,*

*Gece, yeryüzü varıp uykuya
Issızlıkta ay inince suya
Benzedin odamda bir sabaha.”* (11)

Son Bulut Stırılınca şiirinden alınan bu iki üçlük, tek bir şiir cümlesi biçiminde düzenlenmiştir. Cümle altı dizeye yayılmış durumdadır.

Selam şiirinin üçüncü dördlüğünde yer alan şiir cümlesi, üç dizeye sarkmış bulunmaktadır. “*Selam, senelerce, senelerce evvele, / Hatırası kalbe ışıklarla dökülen / En sevgiliye, en iyiye, en güzele.*” (15)

Görünü şiirinin ilk şiir, cümlesi beş dizeyi kapsamaktadır: “*Yüzü esrarlı bir adam / Penceresinde bu akşam / Çisentiyle temizlenen / Parlak damların üstünden / Batan güneşe bakmada.*” (47)

Ağrı şiirindeki şu şiir cümlesi dört dizeyi içermektedir. “*Gecelerin birinde, solgun alevin / Güne yenilmeye başladığı zaman / Üstüne başımın düştüğü kitaptan / Eser Mevlânâ'nın üflediği rüzgâr...*” (94)

Sonuç

Ahmet Muhip Dıranas, Türk halk şiiri ve klasik Türk şiirinden yararlanmakla birlikte eski nazım biçimlerinin alışılmış düzenlerini değiştirerek kullanmış; onları bir anlamda bozarak yeni biçim denemelerine girişmiştir. Bu bağlamda koşma, mesnevi, gazel, muhammes ve müsebbâ nazım biçimlerinden yararlanmış; batılı biçimler olan sone, terza-rima ve balad ile şiirler yazmıştır. Ancak şiirlerinin büyük çoğunluğu özgün biçimler içermektedir.

Nazım birimi olarak daha çok dörtlük, beyit ve üçlük nazım birimlerini yeğlemiştir. Dörtlük halk şiirinden, beyit klasik şiirden, üçlük Fransız şiirinden Dıranas'a sızan etkilerdir. Bu üç birimle kurduğu biçimlerin yanı sıra bunları sentezleyerek oluşturduğu ve adına karma nazım birimi diyebileceğimiz yeni biçimlere şiirinde yer vermiştir.

Onun şiirinde hece şiiri için dönüşüm sayılabilecek uygulamalara rastlanır. Yedili ölçüden on beşli ölçüye kadar her ölçüyü kullanmasının yanı sıra çoğu şiirinde durakları kaldırmıştır. *Karma hece ölçüsü* diyebileceğimiz bir uygulamayla aynı şiirde farklı hece kalıplarını kullanmıştır. Biçimi esnetmedeki bir başka tutumu, bilinçli olarak yaptığı ölçü aksaklıklarıdır. Dıranas'ın şiir bilgisi ve bu aksaklığın sıklığı, bizi böyle düşünmeye sevk etmektedir.

19. yüzyılın sonundan itibaren büyük tartışmalardan sonra şiirimizde varlığı kabul edilen *kulak uyağı* Ahmet Muhip'te sıkça kullanılmıştır. Dıranas, tam uyaklarla dolgun ve gümbür gümbür bir ses elde ederken bu alışılmış tonu, kulak uyaklarıyla kesintiye uğratıp yabanıl, aksak bir sesi şiirine sokmuştur.

Ahmet Muhip Dıranas'ta *dişi uyak* diye adlandırabileceğimiz bir uyak olgusu görülür. Sözü edilen bu uyak türünde orta dizedeki bir sözcük, alt ve üst dizelerle farklı ses ya da ses öbekleriyle uyak kurmaktadır. Dönemi için yeni bir kullanım olan bu durum, Ahmet Muhip'in şiirini zenginleştiren bir ritim olarak karşımıza çıkmaktadır. Dıranas; düz, çapraz ve sarma örgülerin yanı sıra yeni bir deneme olan *dönüşümlü uyak örgüsünü* şiirinde kullanmıştır. Bu örgü, tekil bir örnek oluştursa da ilk kez Ahmet Muhip tarafından kullanıldığı için altı çizilmesi gereken bir durumdur.

Dıranas, *süreğen dize* (anjambman) ile uyak ve ölçüdeki geleneğin ritmini değiştirmiştir. Klasik şiirde ve halk şiirinde dizeler birer cümlelik

iken şair; iki dizeden dokuz dizeye kadar her uzunluktaki şiir cümlesini kullanarak farklı bir ritim, yeni bir ses yakalamıştır.

Dıranas; ısrarla hece ölçüsünü kullanmakla birlikte gelenek tarafından pek itibar edilmeyen hece kalıplarını kullanarak, geleneğin çok fazla tekrarladığı durakları bir kenara bırakarak; alışılmış uyak çeşitlerinin yanı sıra *kulak uyağı* gibi, *dişi uyak* gibi, *dönüşümlü uyak örgüsü* gibi şiirimizde ya çok kullanılmayan ya da ilk kez kullanılan uygulamalara yer vererek; anjambman tekniği ile uzun şiir cümlelerini kırarak kendine özgü bir ses ve ritim yakalamıştır.

KAYNAKLAR

- ÇETİN, Nurullah (2006). *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 4. basım. Ankara: Edebiyat Otağı Yayınları.
- DIRANAS, Ahmet Muhip (2000). *Şiirler*, 5. basım, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- DİLÇİN, Cem (2005). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 8. basım. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DOĞAN, Ayhan (1999). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Yeni Oluşumlar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ERCİLASUN, Bilge (1990). “Muhteva Bakımından Ahmet Muhip Dıranas'ın Şiirleri”, *I. Ahmet Muhip Dıranas Sempozyumu*. Sinop: Valilik Yayını.
- GÜR, Âlim, (2009). *Ahmet Muhip Dıranas*. Konya: Tablet Yayınları.
- KAPLAN, Mehmet (1980). “Ayrılış”. *Hisar dergisi*, Sayı: 273, s. 3-4.
- YİVLİ, Oktay (2005). *Ahmet Muhip Dıranas'ın Şiiri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.